

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาของประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือด้านอื่นใด ย่อมจะพึ่งเรื่องการพัฒนาบุคคลเป็นจตุปัจจัยด้วยเสมอ ทั้งนี้ก็เพราะว่า คนเป็นทรัพยากรอันสูงค่า และเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของสังคม สังคมจะเสื่อมสลาย อยู่รอด หรือเจริญรุ่งเรือง ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของคนในสังคมเป็นสำคัญ (อาภรณ์พิทักษ์ จันทรสว่าง 2525 : 22) และในการพัฒนาบุคคลให้มีความก้าวหน้า การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุด การศึกษาที่ประชาชนได้สมควรอยู่ในลักษณะที่ให้มีวิสัยทัศน์ และช่วยให้ประชาชนสามารถปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนเองให้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย (วิทย์ วิศุทเวทย์ 2522 : 5) ประชาชนที่มีคุณภาพ จะรู้จักแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อปรับตัวให้ทันต่อความเจริญ และการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อม รัฐบาลเองก็ตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องนี้ จึงได้ระบุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525 - 2529 ว่า นอกจากจะพัฒนาผลิตและรายได้ของประเทศ แล้วยังจะมุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดคุณภาพทั้งด้านความรู้ ความคิด และความสามารถอีกด้วย (โรธิต นันเปี่ยมมรรษู 2525 : 4)

หากพิจารณาการจักการศึกษาของไทยเท่าที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าประเทศของเรายังจักการศึกษาได้ไม่เต็มตามแผนที่วางไว้ กล่าวคือ ยังไม่สามารถจักให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ตามสถิติของสถาบันวิจัยประชากรและสังคมของมหาวิทยาลัยมหิดล ปี 2523 ว่า ประชากรวัยเรียนในประเทศไทยมีอยู่ถึง 23 ล้านคน แต่ได้เข้าเรียนในโรงเรียน 9 ล้านคนเท่านั้น ส่วนที่เหลืออีก 14 ล้านคน เป็นผู้อยู่นอกระบบโรงเรียน (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม 2524 : 3) ปัญหานี้เป็นเหตุให้คุณภาพของประชาชนไม่ได้รับการพัฒนาไปเท่าที่ควร และนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ อีกเป็นอันมาก ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม หรือแม้แต่วิทยาการการเมือง เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลจึงต้องเร่งรัดจักการศึกษานอกระบบโรงเรียนขึ้น ดังที่กล่าวไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

แผนที่ 5 พ.ศ. 2525 - 2529 ว่า รัฐจะจัดและส่งเสริมให้มีความเสมอภาคทางการศึกษา โดยมุ่งทั้งการกระจายสถานศึกษาทางบ้านวิชาชีพให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2520 : 124)

ปัญหาความยากจน เป็นปัญหาสำคัญยิ่งอีกปัญหาหนึ่งที่ประชาชนไทยส่วนใหญ่กำลังประสบอยู่ แม้รัฐบาลและองค์การเอกชนจะได้พยายามช่วยเหลืออยู่แล้ว ก็ยังไม่เห็นทางว่าปัญหานี้จะคลี่คลายไปได้ ความขาดแคลนเป็นอุปสรรคในการพัฒนาคนทั้งในทางร่างกาย และสมอง ซึ่งเป็นผลให้ประเทศมีพลเมืองที่ย่อนคุณภาพ รัฐบาลมีนโยบายที่จะเร่งส่งเสริมให้ชนมีงานทำ เพื่อมีรายได้เลี้ยงตัวและครอบครัว การศึกษาวิชาชีพจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหานี้ แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับเดียวกันนั้นได้เน้นเรื่องการจัดการศึกษาทั้งวิชาชีพทั้งเรื่อง ปริมาณของสถานศึกษา และวิชาการอาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2520 : 124) จากนโยบายดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้วางวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางจัดการศึกษากันอาชีพว่า "จะเร่งรัดและปรับปรุงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพของการศึกษาทางบ้านอาชีพให้อย่างกว้างขวาง เพื่อสนองความต้องการทั้งการประกอบอาชีพอิสระ และตลาดแรงงาน โดยให้มีการประสานนโยบายทั้งหน่วยงานของรัฐ และ เอกชน ปรับปรุงหลักสูตร และการสอน ให้เบ็ดเสร็จในตัวเอง โดยมุ่งให้เน้นการศึกษาที่เหมาะสมกับท้องถิ่นและสังคม ส่งเสริมให้เอกชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาวิชาชีพให้มากขึ้น" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2526 : 103)

กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ อันเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ได้กำหนดนโยบายและแนวทางในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนไว้ว่า "จะเร่งรัดและสนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลมีโอกาสดำเนินการศึกษาตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์แก่ผู้ที่ไม่มีโอกาสรับการศึกษาในระบบโรงเรียน และจะได้มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชนที่จัดการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อให้การศึกษานอกโรงเรียนเป็นการศึกษาที่เข้าถึงประชาชนเป็นส่วนใหญ่ของประเทศ และให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยเน้นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ออกไปประกอบอาชีพ หรือปรับปรุงอาชีพให้ดีขึ้น" (แผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ระยะที่ 5 2525 : 34)

จากเอกสารหรือหลักฐานที่อ้างมาข้างต้น จะเห็นว่า การพัฒนาเศรษฐกิจและการศึกษาของประชาชนจะคงประสานสัมพันธ์กัน เพื่อให้งานด้านนี้ได้ผลอย่างแท้จริงตามแผนที่วางไว้ จึงได้มีการจัดตั้งโรงเรียนการศึกษานานาชาติใหญ่สายอาชีพ สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนขึ้น เพื่อรับนักศึกษาเข้าชั้นเรียนได้ไม่จำกัดเพศ อายุ และพื้นความรู้ (เก็บรักษา พงษพาณิชย์ 2521 : 7) การเรียนการสอนการศึกษานานาชาติใหญ่สายอาชีพนี้ มีวัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่ผู้ที่ไม่มีโอกาสได้เรียนต่อในวัยอันสมควร ให้มีโอกาสได้มีวิชาชีพเพื่อนำไปประกอบอาชีพ หรือเพื่อใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาที่ประสบอยู่ในชีวิตประจำวัน อันเป็นการช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของคุณ การจัดการเรียนการสอนเน้นหนักให้โรงเรียนได้มีโอกาสฝึกฝนให้เกิดความชำนาญในระดับข้างกิ่งฝีมือ เพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน หรือค่าเงินกิจการอาชีพตามที่ได้อบรมมา การวางหลักสูตรการศึกษานานาชาติใหญ่สายอาชีพ คำนึงถึงความต้องการของประชาชนเป็นสำคัญ คือมุ่งสอนประชาชนให้มีความรู้เป็นเรื่อง ๆ ไป เพื่อให้สามารถนำไปใช้จริงในการประกอบอาชีพ เพราะฉะนั้นหลักสูตรจึงมีระยะสั้นบ้างยาวบ้าง แล้วแต่ลักษณะของวิชาที่เรียน เช่น มีบางวิชาเรียน 5 - 10 ชั่วโมง บางวิชาเรียน 100 - 150 ชั่วโมง อย่างมากไม่เกินวิชาละ 300 ชั่วโมง วิชาชีพที่เปิดสอนอยู่ในโรงเรียนการศึกษานานาชาติใหญ่สายอาชีพ กรมการศึกษานอกโรงเรียนปัจจุบัน ใช้หลักสูตรวิชาชีพ พ.ศ. 2520 มี 5 สาขาด้วยกันดังนี้

1. สาขาวิชาช่างอุตสาหกรรม เช่น ช่างวิทยุ ช่างไฟฟ้า ช่างเครื่องยนต์ ช่างซ่อมผ้าก๊วยที กระตุก การทอด้วยเครื่องจักร ช่างไม้ ช่างทอพรหม ช่างโลหะ เป็นต้น

2. สาขาวิชาคหกรรม เช่น คัดเย็บเสื้อผ้า เสริมสวย ช่างตัดผม การเรียน เป็นต้น

3. สาขาวิชาพาณิชยกรรม เช่น พิมพ์ดีด ภาษาอังกฤษ บัญชี เป็นต้น

4. สาขาวิชาศิลปกรรม เช่น ศิลปะประดิษฐ์ ทัศนศิลป์ เป็นต้น

5. สาขาวิชาเกษตรกรรม เช่น ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

เมื่อผู้เรียนเรียนสำเร็จแล้วจะได้รับประกาศนียบัตรของกระทรวงศึกษาธิการ และสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้

จากการศึกษาค้นคว้าและการวิจัยของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า การดำเนินงานของโรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพมีปัญหาค่อนข้างมาก เช่น เมื่อผู้เรียนจบแล้วไม่สามารถหางานทำได้ เพราะโรงเรียนจัดการฝึกงานแรงงาน อุตสาหกรรม ซึ่งความคองการแรงงานด้านนี้ ในตลาดมีไม่มากนัก อัตราผู้เรียนออก กลางคืนค่อนข้างสูง คือ มีอัตราอยู่ละ 35 (กล้า สมตระกูล และ วิไลพรรณ ส่งเจริญ 2519 : 191) เนื่องจากหลักสูตรมีระยะเวลาเรียนยาวเกินไป ไม่ทันสมัย การฝึกอบรม มักมีปัญหาค้นหาคนขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์การสอน เนื่องจากได้รับงบประมาณจำกัด และภาวะทาง เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว วัสดุก็มีราคาสูงกว่าปกติ ทำให้ไม่อาจจัดหาได้ พอเพียง และเครื่องมือเครื่องใช้ประกอบการสอนบางอย่างไม่เหมาะสม ด้านหลักสูตรมีข้อ บกพร่อง ด้านสมัย ไม่ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน ขาดความยืดหยุ่น ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของ ท้องถิ่น เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2519 : 37)

ปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้าของการศึกษาด้านนี้ เท่าที่เฝ้าคว้า มา เป็นข้อมูลจากทางศึกษานิเทศก์การศึกษาเป็นส่วนใหญ่ จึงเป็นการมองปัญหาแค่เพียงด้าน เดียว ทำให้ผู้วิจัยเกิดความคิดว่า น่าจะได้มีการมองปัญหาจากทางศึกษานิเทศก์บ้าง กล่าวคือ น่าจะได้มีการศึกษาถึงความคิดเห็น และทรรศนะของผู้เรียนที่มีต่อสภาพการจั ดการเรียนการสอน ตลอดจนความคาดหวังของผู้เรียนที่มีต่อสภาพการเรียนการสอนอีกด้วย เพราะเรื่องนี้ยังไม่มีผู้เฝ้าคว้าการศึกษาค้นคว้าโดยตรง ส่วนใหญ่จะเน้นแค่การศึกษา เรื่องการ ประเมินผลของการดำเนินงาน หลังจากผู้เรียนสำเร็จการศึกษาไปแล้วเท่านั้น (คู่มือ คำเนิงานตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ 2520 : 3) ผลจากการศึกษาค้นคว้าใน ครั้งนี้จะเป็นกัณฑ์ให้ผู้บริหาร ผู้สอน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเฝ้าคว้าเห็นสภาพการจั ดการเรี นการสอน การศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร เท่าที่เป็นอยู่ และควรจะเป็น อันจะเป็นแรงกระตุ้นให้บุคลากร ผู้ที่เกี่ยวข้องพยายามหาช่องทางในการจั ดสภาพการ เรี นการสอนการศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ ให้มีความรัดกุมยิ่งขึ้น และยังอาจนำไปสู่ข้อสรุปอันจะเป็นประโยชน์ หรือเป็นแนวทางใน การปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพให้ได้ผลเต็มตามวัตถุประสงค์ที่ วางไว้ อันจะเกิดประโยชน์โดยสมบูรณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนของนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ โรงเรียนผู้ใหญ่สายอาชีพ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนตามสภาพที่เป็นจริงกับความคาดหวังของนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ ของแต่ละสาขาวิชา ในโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ เขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนตามสภาพที่เป็นจริงกับความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ ในโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ เขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนตามสภาพที่เป็นจริง ระหว่าง นักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ กับ ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ ในโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ เขตกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนระหว่างนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ กับ ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ ในโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ เขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนตามสภาพที่เป็นจริง และความคาดหวังของนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ เขตกรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2526 ซึ่งได้จากการสุ่ม จากโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ 28 โรงเรียน
2. ศึกษาเฉพาะความคิดเห็นของนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ ที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

3. ตัวแปรที่วิจัยครั้งนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่

3.1.1 สาขาวิชาชีพที่เรียน ได้แก่ วิชาช่างอุตสาหกรรม วิชา
คหกรรม วิชาพาณิชยกรรม วิชาศิลปกรรม และวิชาเกษตรกรรม

3.1.2 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ
และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอน คือ ผู้บริหาร และครูผู้สอน

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ความคิดเห็น
เกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอน ความสภาพที่เป็นจริง และความคาดหวังเกี่ยวกับ
สภาพการจัดการเรียนการสอน

4. ผู้วิจัยจะศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ และผู้ที่เกี่ยวข้อง
ในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ ที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอน การศึกษาผู้ใหญ่
สายอาชีพในสถานต่าง ๆ 5 สถาน คือ สถานตำรวจ สถานคหกรรมสถานศึกษา สถานเนื้อหาและหลักสูตร
สถานสื่อการสอน และสถานการประเมินผล ตามลำดับ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพทั้ง 28 แห่ง
ในกรุงเทพมหานคร ถือว่าเป็นแนวเดียวกันทั้งในสถานตำรวจ สถานคหกรรมสถานศึกษา สถานเนื้อหา
และหลักสูตร สถานสื่อการสอน และสถานการประเมินผล

2. กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยความจริงใจ ความซื่อสัตย์จริงที่ได้

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

การวิจัยนี้อาจมีความคลาดเคลื่อนเนื่องจาก

ข้อมูลที่มีมาศึกษาครั้งนี้ เป็นข้อมูลที่ไ้มาจากนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ
ในกรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2526 เท่านั้น ซึ่งอาจแตกต่างไปจาก
ภาคเรียนอื่น

คำจำกัดความของการวิจัย

ความคึกเหิม หมายถึง ทำที่ความรู้สึกที่มีต่อบุคคลหรือคอสึงใดสิ่งหนึ่งอันเป็นผล
ที่เกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ ซึ่งมีทั้งในลักษณะนิมาน (Positive) คือ
สนใจ พอใจ นิยม ชมชอบ สัมผัส และปฏิบัติความด้วยความเต็มใจ และในลักษณะ
นิเสธ (Negative) คือ ชักแย้งกัน เบื่อหน่าย ไม่สนใจ ไม่ร่วมมือ หรือไม่ปฏิบัติ
คาม

ความคาดหวัง หมายถึง สภาพที่นักศึกษาผู้ใหญ่สาขายอาชีพ มีความประสงค์จะ
ให้เป็นไปคามอกมคคิของคณ

สภาพการจัคการเรียนการสอณ หมายถึง สภาพที่โรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่สาขายอาชีพ
ในกรุงเทพมหานคร จัคการเรียนการสอณให้แก่ักศึกษาผู้ใหญ่สาขายอาชีพ ใน 5 ค้านค้วยกัน
คือ ค้านคัวครุ ค้านคัวนักศีกษา ค้านเนื้อหาและหลักสูทร ค้านสือการสอณ และค้านการ
วัดและประเมินผล

ักศึกษาผู้ใหญ่สาขายอาชีพ หมายถึง ักศึกษาผู้ใหญ่ที่กำลังศีกษาในโรงเรียน
ผู้ใหญ่สาขายอาชีพ สังกัคกรมการศีกษานอกโรงเรียน ปีการศีกษา 2526 ในกรุงเทพมหานคร
ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัคการศีกษาผู้ใหญ่สาขายอาชีพ หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียน
ผู้ใหญ่สาขายอาชีพ ได้แก่ ครูผู้สอณ ผู้อำนวยการโรงเรียน ในปีการศีกษา 2526
เขตกรุงเทพมหานคร และศีกษานิเทศก เจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการ สังกัคกรมการศีกษา
นอกโรงเรียน กระทรวงศีกษาธิการ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อจะได้ำนลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการจัคการ เรียนการสอณ
การศีกษาผู้ใหญ่สาขายอาชีพ ในโรงเรียนผู้ใหญ่สาขายอาชีพ เขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อจะได้ำนลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงการบริหารงานการศีกษาผู้ใหญ่สาขายอาชีพ
ในโรงเรียนผู้ใหญ่สาขายอาชีพ เขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อให้ผู้ค้ำเนินการ เกี่ยวกับการศีกษาผู้ใหญ่สาขายอาชีพ ได้ทราบถึงความคึกเหิม
และความคาดหวังของักศึกษาผู้ใหญ่สาขายอาชีพ ในแต่ละสาขาวิชาชีพ อันจะนำไปสู่การจัค
การศีกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และจัคการศีกษาขั้นสืบเนื่องต่อไป